

Stockholm 2007-10-31

Jordbruksdepartementet
103 33 Stockholm

Ang Ansvarsfrågan vid odling av genmodifierade grödor SOU 2007:46 (Jo 2007/2012)

Föreningen Foder och Spannmål (FS) har beretts möjlighet att yttra sig över rubricerad utredning och får med anledning härav anföra följande

FS:s medlemsföretag utgörs av företag som tillverkar respektive handlar med foderprodukter, utsäde, spannmål, gödselmedel och andra insatsvaror till lantbruket och FS kommer i det följande i första hand lämna synpunkter på de avsnitt som är direkt förknippade med sådan verksamhet.

Övergripande kommentar

Utredningen har i högsta grad en juridisk utgångspunkt och utredaren belyser förtjänstfullt eventuella skadeståndssituationer i samband med icke önskad genspridning. Vad gäller de biologiska utgångspunkterna genomgås även dessa i antal kapitel. Utredningen har emellertid främst belyst kortsiktiga saksador.

Utan att vara experter i hur genetisk spridning fungerar och går till, saknar FS en djupare analys över de typer av skador, inte minst förmögenhetsdito, som på lite längre sikt kan bli följden av icke önskad genspridning. Även om det inte varit utredningens huvudsakliga uppdrag, är dessa skador och ersättningsfrågor för dessa, mycket viktiga att analysera. De är visserligen kanske både mer långsiktiga och svåröversägliga, men samtidigt kanske också mer omfattande. Enligt vad FS erfar är det mycket svårt att förutsäga följderna av att införa för den aktuella biotopen nytt genetiskt material. Historien ger oss goda exempel på att införandet av nya arter i vissa fall fått mycket stora biologiska och ekonomiska konsekvenser, utan att dessa kunnat förutses av den tidens yppersta experter. Idag är det oftast fråga om att införa ett genetiskt material och inte arter, men principen är densamma och svårigheten att förutsäga alla konsekvenser är knappast mindre. För lantbrukets aktörer är det emellertid av väsentlig betydelse att förutsättningarna ifråga om ansvar och ersättningar i möjligaste mån klarläggs även i det mer långsiktiga perspektivet.

Ansvar för skada

Utredningen ger uttryck för en uppfattning att själva förekomsten av GMO över 0,9%, med styrka talar för att någon aktör inte följt de regler som ställts upp. Mot bakgrund av de svårigheter som naturligt finns att förutsäga framtiden i ett frågekomplex där det saknas erfarenhet, anser FS denna presumtion något förhastad. Själva utgångspunkten för utredningens uppfattning, är att man till 100% kan vara säker på att regelverket ifråga verkligen skapar ett säkert skydd för icke-önskad genspridning. FS anser av skäl som ovan nämnts, en sådan utgångspunkt omöjlig. Odling av GMO är ofrånkomligen förknippat med risker, även med strikta säkerhetsbestämmelser. Samtidigt finns det så stora möjligheter med gentekniken och enligt FS är det ofrånkomligen bara en fråga om tid, och inte en så lång

sådan, innan det i kommersiellt syfte odlas GMO i Sverige. *Det måste därför göras helt klart att utsädesföretag, spannmålshandel, lantbrukare m fl, som i en framtid arbetar med GMO-grödor och som följer de regler för hanteringen som myndigheterna ställer upp, kan vara helt säkra på att inte hamna i en skadeståndssituation.* Det faktum att GMO över gränsvärdet påträffats på icke önskvärd plats, får inte innebära att en aktör närmast per definition anses ha brutit mot reglerna. Utredningens formuleringar om lindrade beviskrav är därför oroande.

Fråga om särskilda skadeståndsregler för GMO

Förutsatt att det råder full klarhet i att ett företag som följer av myndigheter uppställda krav för odling, hantering m m, inte skall kunna ställas till ekonomiskt ansvar för en eventuell skada, delar FS utredarens uppfattning om att det inte behövs särskilda skadeståndsregler för GMO-området. Särregler bör i möjligaste mån undvikas.

Statlig ersättningsfond

Ifråga om en statlig ersättningsfond är FS uppfattning att det i vart fall i dagsläget inte finns skäl att inrätta en sådan. En skatt på utsäde eller annan vara för att finansiera någon form av fond avstyrkes som en följd av detta.

Med respekt för biologins inneboende komplexitet och svåröversäglighet samt även i åtanke människans oförmåga att ibland inse densamma, anser dock FS att det är viktigt att inte låsa sig i fondfrågan. Utvecklingen kan ta en riktning där det kan finnas skäl att ompröva frågan.

Stockholm som ovan

Föreningen Foder och Spannmål

Håkan Söderlund/

Erik Hartman